

ОБЩИНСКИ КОНКУРС
„КЕСАРЯТ ТЕРВЕЛ – ПОЗНАТ И НЕПОЗНАТ“
РАЗДЕЛ ЛИТЕРАТУРНО ТВОРЧЕСТВО

За Куртбунар или за водите на живота в Тервелско
/репортаж за бита на добруджанеца/

Вода! Не можеш да я спреш.
Тя има свои правила и нрави.
И кладенец да създадеш -
водата в него трябва да говори!

Водата е извор на живота, начало на човешкия път – така се говори отколе по нашите земи. Та нали и старото име на града ни е Куртбунар – Вълчи кладенец. Само кладенци е имало в миналото на безводна Добруджа. А където има кладенец, хората строят чешми, за да черпят сили от извора на живота.

Такава символика ме посрещна в зала „Етнография“ на обновения музей в днешен Тервел. Макетът на старовремската чешма зачурулика, когато пристъпих към него, а в шепите ми потече водна струя, за да ме погали с кладенчови води и дари с благослов за любов и дълъг живот. И да науча, че някога, там при чешмата, момък е причаквал либето си, за да му открадне китката и напие водата...

Залюбена в старинния обичай, стоя онемяла, омагьосана, озарена... Колко необикновена красота има в живота отколе, който ние, младите, днес не познаваме!

Докосваме се до него чрез прекрасните носии и накити, с които са облечени и накичени маникените в музея. Те сякаш са замръзнали наред мегдана. Идват от някогашна Тракия и Северна Добруджа - от земите, откъдето са се преселили нашите прадеди и прабаби, за да създадат бъдеще тук – в Добруджа! Да построят чешми, да подредят живот и челяд, да постелят бели месали под Стария дъб и почиват под сенките му!

Прекрачвам... Насреща ми Лазарка и Коледар. Откривам символиката на двете начала на живота – мъжко и женско. Маникените в музея оживяват пред погледа ми - в зелени и жълти багри, в сини и кафяви цветове - и напомнят за земята и пръстта, за полето и житото, за небето и цветята...

Прииска ми се и аз да облека такава носия, да се пренеса в старите времена и да развея ален сукман и бели ръкави наред мегдана, да вплетя жълти и сини панделки в косите си, да танцувам „Данец“, а отстрани да ме гледа влюбен поглед на млад мъж с кожена торба през рамо, в която да крие гайдата си. Златна е била в миналото възрастта на младостта – невинна, чиста, безгрижна... И тогава, пред очите на цяло село любовта е ликувала, а момци и девойки само с поглед са изказвали чувства, мечти, копнежи - за дом, семейство, благополучие...

Сватбената експозиция грабва погледа ми. Стоя омагьосана, защото знам, че такава магия днес няма! Няма такава пъстрота, такива невинност и строгост! Някога специална роля в този старинен ритуал са имали деверът и зълвата – братът на младоженеца и сестрата на младоженката. Той - с червен байрак води сватбарите към дома на невестата. Тя - облечена в красива оранжева пола, с престилка от фъкана бродерия, бяла риза и жълт ръченик - посреща сватбарите.

Цветовете носят своя символика: цветове на слънцето, което огрява в този ден

момкови двори, и на берекета, с който се благославят младите. Важна е ролята и на кръстника – празнично нагизден с бяла кенарена риза, на главата с венец от чемшир и пъстри копринени панделки, а в ръка - с бъклица вино. До него кръстницата - в празнична премяна в червено и жълто, с кюркче от копринено кадифе, украсено с овчи кожи, с богати сребърни накити върху бял нагръдник...

А невестата – цялата грее в червено и бяло - със сребърни пафти на тънко кръстче, с наниз пендари на пазва, с вплетени в косите разноцветни панделки... Тя върви забулена, свела поглед към земята в знак на смиреност, но и горда, че е намерила „късмета си“. И до нея - младоженецът – в специално ушита премяна, приготвена от неговата майка, с бялотакан копринен пешкир, праметнат през рамо - горд и окрилен от надежди за бъдещ честит живот...

Пристъпвам в някогашна стая – след празничността идва ред на неизменния патриархален бит. Камина, мангал и човен... приготвяне на вкусни госби в традиционния юс. Отстрани - миндери, пълни със слама, софра и трикраки столчета... Невестата се е превърнала в работлива съпруга и домакиня, в грижовна майка и закрилница на дома. Семейното ложе за патриархалната българка е израз на ред и закон. Семейството трябва да роди много деца, за да има работна ръка за нивите. Леглото е покрито с тъкана черга, на стената е окачен ковчор. Край него е навит юрган от овча вълна. Срещу леглото е прозорецът към двора, където са оборът и животните. И надеждине на селяните, че добитъкът, нивите, децата ще се роаят и дават добър плод, сигурност, живот.

„Ден година храни“ – казва българинът. Животът се измерва в трудови сезони: работен – от Гергьовден до Димитровден, и почивен – от Димитровден до Гергьовден. За българката няма покой. Пролет и лете е на нивата, есен и зиме – в дома, където се реди настоящето и бъдещето

Трудовата стая на добруджанката е богата и красива: стан, чепкало, мотовилка, совалки, куки, игли... „Ако си определиш, изтъчеш и ушиеш – ще имаш до живот!“ – такава поговорка е ръководила живота на някогашната добруджанка. Животът ѝ не е бил никак лек. Но аз се влюбих в този живот и го пожелах! Може би не съзнавам какво си пожелавам, но това, което видях в Етнографската зала на обновения музей на Тервел, ме очарова с

простотата и красота си! И разбрах колко много от тази красота нося в душата си! И съм благодарна, че тази памет на Музея, ще бъде и моя! Днес и завинаги!

Срещата ми с миналото на Тервел бе моето завръщане към корените. Те ме придържат здраво към земята със Стария дъб, чешмите ми разказват легенди за предците, за традиции и обичаи...

Заслушана в гласа на миналото, днес аз, младото момиче, осъзнавам своята мисия – да съхранявам в душата си фолклорното богатство на Тервел, на Добруджа и България!

**Ралица Петрова Стоянова – 12 клас, СУ „Й. Йовков“,
КАФК „Наследници на Орфей“ към ЦПЛР „Малкият принц“, град Тервел
Ръководител: Росица Стратиева**